

HAYMANA CİVARINDA BULUNAN YENİ KİTABELER

Prof. Frans Miltner

Geçen senenin son baharında Bay Vecdinin gayretile Haymana ve civarında birçok eski devirlere ait mezar taşları bulunup resimleri alındı; bunların bazıları Ankarada bulunan Ogüst mabedinin yanındaki depoya getirilmiştir.

Her ne kadar bu taşların üzerindeki metinler alelâde kitabelerden başka bir şey değilse de tesadüf edilen isimlerin (doğru) yapılış tarzı ve numara «7» de bahsolunan topoğrafik tesbitler bize bu taşlar hakkında ufak bir fikir edinmemize yardım eder.

I. — Şimdi Ankarada, Ogüst mabedinin yanındaki depoda bulunan kireç taşından mamul 1 metre 6 santim yüksekliğinde, 60 santim genişliğinde ve 26 santim kalınlığında bir mezar taşı vardır. Harflerin büyüklüğü 4 santimdir. Taşın alt ve üst kısımları kopmuştur; sağ kenar yarıktır. Yukarı kısmında görülen kadın büstünün ve aşağıdaki harflerin şekilleri pek son zamana ait olmadıklarına işaretir.

Kitabenin baş tarafı kaybolmuştur (*Resim: 1*).

[.]
ΦΡΑΤ [. . . τῆ θυγατρὶ]
αὐτῆς ἔσθησε μνήμης
ε (è) ἔαντῆ

Kızının hatırası için bu taş
diktirdi ve kendisi için.

Geriye kalan kelimelerden kitabenin baş tarafında bulunan ismin çıkarılması mümkün değildir.

II. — Bâlâ civarında Altınçanakta bir çeşme duvarında bulunan mezar taşıdır. Yukarı kısmında görülen iki büstün gövde ve kafaları kopmuştur. Aşağı kısmında bir çerçeve içinde bir bel, bir bıçak, bunların altında üzerlerinde birer kâse bulunan 2 masa vardır; birbirile bağlı 4 küçük halkanın ne demek olduğu bence malûm değildir. Belki de Kütahyada bulunan mezar taşının üstünde gördüğümüz gibi halkalar yün yumağı ve aralarındaki çizgiler de iş manasıdır.

Αἴρ (ἥλιος) μάξιμος
ἔσθησεν ἰδία γυνεὶ Λαλ-
ας καὶ τιγατρὶ Βαβου
μνήμης χάριν

Aiir hat karısı Halas ve kızı
Babu'nun hatırası için
bu taşı diktirdi.

Muhtelif şekillerde tesadüf edilen (Λαλας) «Dabas» ismi hakkında «Sundwall» in vesikalarına müracaat (Die einchim. Nam. a. Syk. 133 inter lala).

«Βαβον» kelimesi ve mensub olduğu grup Sundwall'a göre (A. A. O. 58) dedir (C I G III 4142 ye müracaat).

Elimizdeki metne göre ismi Βαβον Μαμα olduğu zannediliyor.

Resim: 1

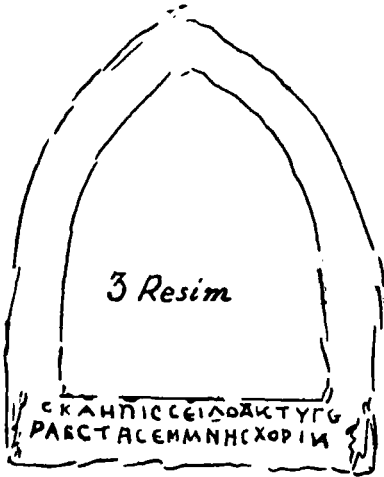
III. — Haymana civarında kapı şeklinde bir mezar taşıdır. Yukarı kısmı yuvarlak ve çerçevelemiştir. Burada bir karı kocanın kabartma resimleri görülür. Üstteki iki mustatilin içindeki yazılar kitabedir. Aşağıdaki sağ mustatilde, üstünde bir kâse bulunan masa vardır. Soldakinde dört köşeli bir şekil görülür. (Resim: 3).

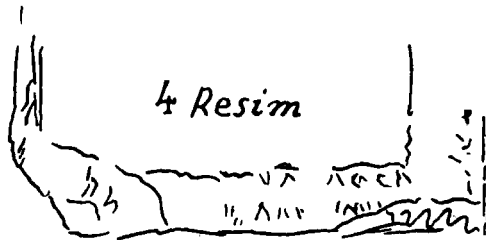
Resim: 2

Resim: 3

Resim: 4

Resim: 5

Αυρ (λήμιος) πανλῦνος τε
 Καυζάαες τὶ ἀνέστησαν
 ν ος μνήμης χάριν
 αἰτῆς

Aurelios Paulinos ve Kau-
 zakes (?)
 Hatırası için bu taşı diktir-
 diler

Resim: 6

« Καυζααες » ismine başka uygun bir kelime bulamadım; « οὐν » le baş-
 lıyan ismin okunması kabil değildir; yerini boş bıraktım; okunabilen harflerden
 « πετρος » olduğunu zannediyorum.

IV. — Haymana havalisinde Sındıran'ın Sınalı köyünden kaba mermerden
 bir mezartasıdır. Şimdi Ankaradaki Ogüst mabedinin yanındaki depodadır.

Yukarki yuvarlak çerçevede üç kadın görülür; bunların tersimleri alelâde
 olup Bizans sanayii nefisesini andırır.

Mezartaşının yüksekliği 55 santim, genişliği 47 santim, kalınlığı 20 santim olup harflerin büyüklüğü 1,5 santimdir (*Resim: 4*).

[A]σκλήπιος εἰδόαις τυέρα	Asklepios kızının hatırası
ἔστησεν μνήης χάριν	için bu taşı diktirdi

« τυέρα » kelimesi adi halk lisanında kullanılmıştır; herhalde yazarın adamın kabahati; hakeza « εἰδοαις » kelimesi de.

Kelimenin baş tarafı olan (τ) numara «6» da bahsolunan taştaki gibi başka şekillerde de yapılabilir; « κῶριν » (ksorin) kelimesi de adi lisanda kullanılmıştır. Ne yazık ki aynı yerde bulunan ve bir tipte olan diğer iki mezartaşının yazıları da kazıma ve yıkama yüzünden okunamayacak hale gelmiştir.

Rodenwald [Yahrb. d. Inst. XXXIV. 1919, 77 ff] ve bilhassa Schober [Oesterr. Yahresh. XXVI 1930 9 ff. insbes. 47] bunların yerli üslup cereyanlarının tesirine maruz kalıp kalmadıklarından bahisle son imparatorlar devrinin sanayii nefisesine ait olduklarını söylüyorlar.

V. — Haymana havalisinde Sındıran'ın Çelikli köyünden Süleymanoğlu Mustafanın evinde bulunan bir mezartaştır; aşağı kısmı kırılmıştır.

İçinde yazı bulunan müstatilin üstündeki yuvarlak çerçevelenmiş kısımda 3 kabartma insan resmi vardır; solda bir bayan, arkada bir erkek çocuğu, sağda da bir adam (*Resim: 7*).

Διονύσιος Ἡλιοδώρου καὶ Διονύσιος φαρνάκου καὶ Ἡλιοδώρος πασα μαρκίω καὶ χρυσιδώρω κρεῖττῶ αὐτῶν ἀνέστησαν μνήμης χάριν	Heliodoros'un oğlu Dionü- ros ve Farnakos'un oğlu Di- onüsios ve Paza'nın oğlu He- liodoros Markios ile Galatia ve mürebbiye Chrüsidoros'un hatıraları için bu taşı diktir- diler.
--	--

« π'κρας » kelimesi hakkında Sundwall'a (Die einh Nam. der Lyk. 176) müracaat.

VI. — Haymana havalisinde, Sındıran'ın Balçıkhisar köyünde bir evde bulunan mezartaştır. Yukarı kısmı kopmuş, kenarları zedelenmiştir.

Αὔρ (ήλιος) τῶος καὶ Δαίκιμος καὶ Ἀλέξανδρος Μόμμωνος Αὐρ(ηλία)Δόμνη τιγατέρι τοῦ μείρου ἀδέλ- μοῦ γλκατάτη ἀνεσσήσμαι μνήμης χάριν καὶ .α. μῶνι Διονυσίου	Biz Mommon'un oğulları A- urelios Gaios, Dekmos, Alek- sandros kardeşimiz ve Dionü- sios'un oğlu Meiros'un sevgi- li kızı Aurelia Domna'nin hatırası için bu taşı diktirdik.
--	---

(Δαίμος) ismi asıl kullanılan (Δέκος) [vergl. I G R R III 67 in. 208, C I G 606, 687, 1240 1286] şekille mukayese edilebilir. Μόμμων kelimesi hakkında Sundwall'a [Die einh. Nam. d. Lyk. 154] müracaat.

(γλυατάμ) kelimesi pek garip; yanlış yazılmış olsa gerek. (τιγατέρι) ve (ἀδελποῦ) [numara 4 te geçen « τεγέρα » kelimesine bak] kelimeleri halk lisanında kullanılmıştır. « ἀνροτήραμι » kelimesini « ἀνεροτήραμε » olsa gerek; « ν » harfi şayanı dikkattir. Sonradan ikinci kelimeyi boş bıraktım; Re-

Resim: 7

simde hafif izleri kalan « α » ve « μ » harflerinin arasında bir (χ) olsa gerek; « α » önceki harfin « S » olduğu kanaatindeyim: Eğer bu kısımda taşın yalnız ızrarı mevzuu bahs değil ise.

VII. — Haymana havalisinden Sındıran'ın Çekirge köyünde bulunan bir mezartasıdır. Yukarı kısmı toprakla gömülüdür. Yan tarafları üzüm salkımları ve asma filizlerle süslenmiştir; üst kenarın arkasında bir fiçı resmi ve buradan her iki tarafa uzanan salkım ve filizler görülür.

Kitabenin altında, üzerinde kâse bulunan bir masa, ve sağında da kulplu

bir bardak vardır. Bu mezar taşı bir piskoposun karısı için dikilmiştir; belki de masa, kâse ve kulplu bardak piskoposun kilisede kullandığı şeyleri bildiriyor.

Αὔρη (λίου) μομιανοῦ
ἐπισκόπου (ἐο (ὦ τω τῆς ἐκ-
σίως τῆς Νικολᾶει τῆς καὶ
Ἑλιοπολιτῶν Αὔρηλια
μόνα ἴδιοσ συνβιος μετὰ
τέκνων τάντων ἐττὰ ἀνέση-
σεν μνήμην χάρις

Burada Nikolaos kilisesinin ve Heliopolis şehrinin başpazı Aurelios Monianos'un karısı Aurelia Muna yatıyor; bu taşı kocası yedi çocuğu ile beraber onun hatırası için diktirdi.

Resim: 8

Anadoluda ekseriya (ov) yerine « O » kullanılmıştır; « Μομιανός » kelimesinde olduğu gibi. [Vgl. diesbetzüglich MAMA IV nr. 349 Λώκιος oder Igr III 171]. « Σατορνεῖνος » kelimesi de bu bahse ait olup gramere

uygun şekli « ἐπιροκόπω »dir. Igrr III 1249 da tesadüf edildiği gibi [Σοναίω ἀδελφῶ] yerine « Σοναίον ἀδελφον » kelimeleri sadalı harflerle mukayyet bulunuyor. Lâtince tasriften sarfı nazar, « ἐπίδροπος » ve « Νικολᾶει » kelimelerinin arasındaki « υ (eo) ū » calibi dikkattir.

Resim: 9

Hiereh. (697, 2, Not. epise. I 141 und Vita S. Theodori) sayfa 392 de gelen « Ἡλιον πολιτῶν πολις » [Vgl. Ruge R. — e., X 102] kelimesinin Julipolis Gordiukome (Anderson. Brit — School IV 1897/98, 68 pl IV) kelimesinden mutlaka tefrikini işaret ediyor. Elimizdeki kitabemizin ispatına göre Heliopolis harabelerini Sındıran civarında aramak lâzımdır; çünkü mezartaşının uzaklara götürüldüğü zannolunamaz.

Türk askerî haritasına istinaden (1:800.000, 933, Ankara) Balçıkhisar civarında gösterilen harabelerin Heliopolis harabeleri olduğu kabul olunabilir. Bu bahsimin doğruluğu ancak mevzuu bahs mahallin tetkikından sonra ispat olunabilir.

VIII. — Haymana'da Culuk'ta bulunan, yukarı kısmı kopuk, sağ kenarı hayli kopmuş bir mezartaşdır. Yan tarafları sarmaşıkla tezyin edilmiştir. Kitabenin altında muhtelif şekillerde süsler vardır. Arkada daire içinde bir rozet; sağındaki galiba bir beldir; ve bunun alt kısmında da üzerinde birer kâse bulunan 3 masa vardır (Resim: 9).

Αἰὼ (ἡλία) κλωδία ταί-
ου καὶ Δόμνος οὔαρου
κυρίλλη τελεύκου γλυκινάτη
κυγατρί καὶ Ἀντωνεῖνος
Οὔαρου ἀνήστῆς κυρίλλης
μνήμης χάριν ἀνέστμσαν.

Gaios'un kızı Aurelia Klodia
ve Varos'un oğlu Domnos ve
Varos'un oğlu Andoninus
Kürillenin kocası Seleukos'
un sevkili kızı Kürillenin ha-
tırısı için bu taş diktirdiler.

Kayınbiraderle baldızın kendi ailelerinden birile evlenen Selçukos'un kızı Kürilla'nın (Kyrilla) namına dikilen bu mezartası için bilhassa emek sarfettikleri pek ender tesadüf edilen bir şey olduğundan nazarı dikkati celbediyor.

